

İLK RUS YILLIKLARINDA GEÇEN TÜRK KAVİMLERİNE ÂİT ŞAHİS İSİMLERİ

*Muallâ UYDU YÜCEL**

Bilindiği üzere IX.yüzyıldan itibaren Rus kavimleri Türk kavimlerinden özellikle Peçenek, Uz (Guz Oğuz), Berendeli, Kara-Kalpak ve Kuman-Kıpçaklarla sıkı bir münâsebet içerisine girmişlerdi. Bu münâsebetler başlangıçta bazen hasmâne ama çoğu zamanda dostâne bir şekilde gelişmiştir. Hiç şüphesiz kurulan bu sıkı münâsebetler konusunda en detaylı bilgileri bize İlk Rus Yıllıkları vermektedirler. "İlk Rus Yıllıklarında Türkler" adlı Doktora tez çalışmamız sırasında yıllıklarda geçen bu Türk kavimlerine âit pek çok şahıs ismi dikkatimizi çekmiş ve bu konuyu tez sonrası araştırmaya karar vermiştik. Çalışmamızda ana kaynak olarak değerlendirilen İlk Rus Yıllıklarının verdikleri bilgileri esas aldık çünkü Rus Yıllıkları özellikle Türk Kavimlerinden Peçenek, Uz, Berendeli, Kara-Kalpak ve Kuman-Kıpçaklar'a âit şahıs isimleri konusunda oldukça fazla bilgi vermektedirler. Yıllıklarda geçen Türk kavimlerine âit şahıs isimlerini vermeye çalışırken sadece şahıs ismi vermenin çok detaylı bir çalışma olmayacağını düşündük ve bu konuda günümüze kadar yapılan diğer araştırmalara da bakarak bu isimler üzerinde yapılan etimolojik izahları da vermeye çalıştık. Bilhassa Macar tarihçi ve dilcilerinden Rasonyi ile Nemeth'in ve Rus dilcisi Baskokov'un bu konu üzerinde oldukça yoğunlaşarak çok geniş incelemeler yaptıklarını gördük. Ancak dilci olmadığımız için bu konuda bir hayli zorlandık. Ama yine de Türk dili ve tarihi açısından büyük bir hazine olan Rus yıllıklarındaki bu isimleri Türk dilcilerinin bilgilerine sunmayı kendimize düşen büyük bir görev olarak düşündük. Ayrıca çalışmamızda bu Türk kavimlerine âit olan ancak Rus Yıllıklarında geçmeyip, diğer kaynaklarda geçen diğer şahıs isimlerini de dipnotlarda göstermeye çalıştık. Yıllıklarda özellikle en fazla Kuman-Kıpçaklara âit şahıs isimleri verilmiştir. Yaptığımız bu

* Yrd. Doç. Dr., İ. Ü. Ed. Fak. Tarih Bölümü, Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı

çalışma sonucunda Türk Kavimlerine âit özel isimlerin ifade ettikleri anlam bakımından 3 gruba ayrıldığını söyleyebiliriz :

1) Şahıs isimleri : Bu ilk grup en büyük olan gruptur. Rus Yıllıklarında geçen bütün isimler erkek isimleridir. Kadın isimlerine ise yer verilmemiştir.

2) Aile-Akrabalığı ifade eden isimler ve lakâplar : Bunlar âileleri veya kabileleri birbirlerine bağlayan grup isimleridir. Bu gruptaki isimler şahıs isimlerine bağlıdır ve şahıs isimlerinin sonuna getirilen ek suffikslerle ayırt edilirler. Bunlar özellikle baba adının sonuna getirilen eklerle yapılmışlardır. Bunun da nedeni Rusça'da çocukların babalarının isimleriyle anılmalarıdır. Meselâ : Bilukoviç – Biluk'dan, Akoçayeviç –Akoçay'dan, Bonyakoviç – Bonyak'dan gibi. Ayrıca bu isimlerin sonuna getirilen "i" Rusça'da çoğulu ifade etmektedir. Meselâ : Bilukoviçi – Biluklar gibi. Yine Kuman Başbuğlarının isimleriyle akrabalık ifade eden isimlerde yapılmıştır. Meselâ : Burçeviçey-Aklan, Begluk, Gzak, Osoluk gibi. Ayrıca gerek Don Kumanlarının gerek Dnyeper Kumanlarının (Bagubars, Asinya, Aepa, Kobyak, Karlyeviç) ve gerekse Azak Denizi Kumanlarının (Begbars, Akoçayeviça, Akuş, İtliya) isimlerine baktığımızda bu isimlerden çoğunun bir âilenin kökünü ifade eden isimler olduğunu görüyoruz. Bu isimler Rusça'daki gibi çocukların isimlerinin babalarının isimleriyle birleştirilmelerinden oluşmuşlardır. Nitekim Rus Yıllıkları âdet olduğu üzere âile-akrabalığı ifade eden isimleri Rusça'daki baba adlarına yapılan "ov, oviç", ekleriyle vermektedir. Bu ekler şahıs isminin sonuna getirilmektedir : Obovl Kostukoviç, Kuzl Satanoviç, Gleb Turyeviç, Koryaz Kolotanoviç, Kobyak Karlyeviç, Begbars Akoçayeviç vs. Yine Türk kavimleri kendi dillerindeki yani Türkçe'deki "oba- opa (apa)" ekini de isimlerine ilave etmişlerdir : Kostuk-oba, Sotan-oba, Kolotan-oba, Tomzak-oba, Biluk-oba, Karly-oba, Akoçay-oba gibi.

3) Kabile isimleri : Bunlar da özellikle birbirleriyle akraba olan büyük kabilelerin isimlerini birleştirerek veren isimlerdir : Andjoglı, Burdjoglı, Başkırt, Kanuoglı, Karabarioglı, Kuman gibi¹.

Şimdi alfabetik sırayla İlk Rus Yıllıklarında geçen Türk kavimlerine âit şahıs isimlerini vermeye çalışalım:

¹ N.A. Baskakov, "İmena Polovtsev i Nazvaniya Polovetskah Plemen v Russkih Letopisyah", *Turkskaya Onomastika*, Alma-Atı, 1984, s. 48-49.

-A-

1) **Aepa – Ayepa (Ayepa, Ayapa, Aep, Aepak, Ayapa, Kaep, Klep, Yasen)** ²: Kuman başbuğunun ismidir. Bazı kaynaklarda Kuman başbuğu Girgenya'nın bazı kaynaklarda da Asinya'nın oğlu şeklinde geçmektedir³.

2) **Aisupa ~ Asup ~ Asapa ~Asupa**⁴ : Yıllıklarda Kuman Başbuğu'nun ismi olarak geçmektedir.

1) Aisupa < ayaz "açık" + apa ;

2) Aksupa < öktüz + apa ;

3) Aksupa < oğuz " sade, basit" + apa ;

4) Aksupa < agus " hayır, dua, rıza" + apa ;

5) Asup < asov " yardım"⁵.

3) **Akaspid**⁶ : Kumanlar'a âit bir isimdir⁷.

4) **Aklan Burçeviç**⁸ : Don Kumanları'na âit bir isimdir.

1) < ag "beyaz, ak" + olan : şerefli, namuslu, namusu-şerefi olan ;

2) < ag "beyaz, ak" + ulan ~oğlan "erkek" : şerefli, namuslu erkek⁹.

² Yıllıklarda bu isim 1096, 1107, 1117 yılı hadiselerinde geçmektedir ; *Povest Vremennih Let./* Haz. D.S. Lihaçeva- B.R. Romanova/, Moskova-Leningrad, 1950, s. 161; *Letopis po Lavrentyevskomu Spisku/*, Arheografiçeskoj Komissii, Sank-Peterburg, 1872, s. 241; *Patriarş ili Nikonovskoy Letopisyu/*, Polnoye Sobraniye Russkih Letopisey, Sank-Peterburg, 1862, s. 141.

³ Yıllıklarda bu isim 1103 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 185; *Letopis po İpatskomu Spisku/*, Arheografiçeskoj Komissii, Sank-Peterburg, 1871, s. 184; *Lavrentev*, s. 268; *Letopis Voskresenskomu Spisku/*, Polnoye Sobraniye Russkih Letopiseh, Arheografiçeskoj Komissii, Sank-Peterburg, 1856, s. 20; *Nikonov*, s. 139. Rasonyi bu ismi **Ayapa** < **Ay- apa** şeklinde vermektedir. L. Rasonyi, "Kuman Özel Adları", *Türk Kültürü Araştırmaları Dergisi*, III-IV, Ankara, 1966-1969, s. 83. Nemeth bu ismin Aba şeklinde Peçenekler'e ait bir şahıs ismi olduğunu söylemektedir. Bk. Gy. Nemeth, "Peçenek ve Kumanların Dili" /*Türk.Tercü*, *Türk Dili Belleten*, sa. 14-15, Ocak 1950, s. 99 vd; Radloff, "Apa" kelimesinin bir anlamının "baba, amca" diğer anlamının da "kadınlara verilen ortak isim" olarak açıklamaktadır. Bk. W.Radloff, *Versuch Eines Wörterbuches Der Türk-Dialecte*, I-IV, Mouton 1960, I, s. 612; G. Györffy ise bu ismin Peçeneklerde şahıs ismi olarak kullanıldığını belirterek Aba kelimesini < türk. Apa, osm. Aba "abla, büyük abla" şeklinde açıklamaktadır. Bk. Gy. Györffy, "Monuments du lexique péchéneque", *Acta Orientalia*, C. XVIII, Budapest, 1965, s. 77.

⁴ Yıllıklarda bu isim 1103 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 185; *İpatyev*, s. 184; *Lavrentev*, s. 268; *Voskresen*, s. 20; *Nikonov*, s. 139.

⁵ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 59.

⁶ Yıllıklarda 1107 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 187; *İpatyev*, s. 186-187; *Lavrentev*, s. 271-272; *Voskresen*, s. 20-21.

⁷ Rasonyi bu ismi < Ak-sapıt ? şeklinde açıklamaktadır. *Kuman Özel...*, s. 78.

⁸ Yıllıklarda 1096, 1111 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 161; *Lavrentev*, s. 241-242.

⁹ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 59-60 ; Rasonyi bu ismi < aklan- fiilin emir sıgası şeklinde açıklamaktadır. *Kuman Özel...*, s. 78; Radloff, bu ismi 1) "beyaz yüzlü" 2) "kendi masumiyetini gösterip temize çıkmak", şeklinde açıklamaktadır. *Versuch Eines...*, I, s. 113.

5) **Akoçay** (< **Akoçayeviç**) : Begbars Akoçayeviç, Azak Denizi Kumanlarından Akum (Akun)'un oğlu ve Kuman başbuğudur.

1) < oğuçu "okuyan" ;

2) ag "beyaz, ak" + uça "sırt, arka > ag uça "beyaz sırt > Köpekler'e verilen takma adlardan biridir¹⁰.

6) **Aktay**¹¹ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

< ak + tay " beyaz tay"¹².

7) **Akum**¹³ : Azak Denizi Kumanlarından Begbars ve Asinya ~ Osenya Akoçayeviç'in babası ve Aepa'nın amcasıdır.

1) < öküm ~ üküm "üzüm" ;

2) < ogum "dayanak, destek ~ kiriş, basamak"¹⁴.

8) **Akuş**¹⁵ : Azak Denizi Kumanlarından Akum'un oğlu.

1) < ag "beyaz, ak" + guş "kuş, kartal" > ag (g) uş : beyaz kartal ;

2) < aguş "hayır, dua, takdis"¹⁶.

9) **Alak**¹⁷ : Kumanlara âit bir isimdir.

1) < ylag ~ glag ~ ulag "tay, yeni doğmuş oğlak" ;

2) < olag "beceriksiz, kavrayışı kit"¹⁸.

10) **Altunopa ~ Oltunopa**¹⁹ : Kumanlara âit bir isimdir. < altun "altın" + apa "baba, amca"²⁰.

¹⁰ Yıllıklarda 1090 yılı hadiselerinde geçmektedir. Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 60.

¹¹ Yıllıklarda 1248 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Ipatyev*, s. 528.

¹² Räsönyi, *Kuman Özel...*, s. 78.

¹³ Yıllıklarda bu isim 1090 yılı hadiselerinde geçmektedir. Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 60;

¹⁴ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 60; Moravcsik ise bu ismi "Aq-qum, Aqqin ?" şeklinde vermektedir. Bk. Gy. Moravcsik, *Byzantinoturcica* II, Budapest, 1958, s. 59.

¹⁵ Yıllıklarda bu isim 1190 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Ipatyev*, s. 452.

¹⁶ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 60; Räsönyi bu ismi < ak + kuş "beyaz sokur" şeklinde açıklamaktadır. *Kuman Özel...*, s. 79; Moravcsik'de bu ismi Aq-quş > Akuş şeklinde vermektedir. *Byzantinoturcica*, II, s. 59.

¹⁷ Yıllıklarda bu isim 1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Lavrentev*, s. 379.

¹⁸ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 60 ; Räsönyi bu ismi "fikirler bakımından ayrılmak" el-İdrâk. Emir sıgasıdır şeklinde açıklamaktadır. *Kuman Özel...*, s. 79. Alak kelimesinin diğer anlamları için bk. Radloff, I, s. 355.

¹⁹ Yıllıklarda bu isim 1097,1103 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Lavrentev*, s. 261.

²⁰ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 60; Räsönyi bu ismin < Altun-aba şeklinde okunması gerektiğini söyleyerek, Aba~Apa kelimesinin tek başına kullanıldığında "baba, amca, büyükbaba" anlamına

11) **Amurat**²¹ : < amurat "iş-, borç, mecburiyet"²².

12) **Andjoğlı** : Kumanların birleştirici adlarından biridir. < andjaglı "ayrı, ayrı ayrı, ayrıca"²³.

13) **Arsalnapa ~ Yaroslanopa ~ Yaraslanopa**²⁴ : Kumanlara âit bir isimdir. Krş. Rusça Yeruslan, Ruslan, Yaroslav. < arslan "aslan, arslan" + apa "büyüklere karşı gösterilen saygı"²⁵.

14) **Asaduk**²⁶ : Kuman başbuğunun ismidir²⁷.

< äsi ~esi "akıl, hafıza, bilinç şuur" + odug "dikkatli, uyanık"²⁸.

15) **Asin ~ Asen ~ Asenev ~ Osen ~ Yasen**²⁹ : Dnyeper Kumanlarından Sakzya ve Bagubars'ın kardeşi ve Aepa'nın babasıdır.

< ös "büyümek" > ös-sin "büyüsün"³⁰.

16) **Asup**³¹ : Kuman başbuğunun ismidir. Räsönyi bu ismin Asapa (?) şeklinde olabileceğini belirterek < As "Alanların yani bugünkü Osetlerin adı ile + apa'nın birleşmesinden oluştuğunu ve kelime sonundaki -a'nın Rus kaynaklarında sık sık düştüğünün görüldüğünü söylemektedir"³².

17) **Aydar**³³ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

1) < aydar : erkek çocuklarının başlarının tepesinde bulunan saç tutamı;

2) < haydar : aslan³⁴.

gelmediğini, kötü ruhları aldatan ve eski Osmanlıcada da mevcut olan "anneanne, nine" veya belki totemistik ve koruyucu olan "ayı" anlamına gelebileceğini söylemektedir. *Kuman Özel...*, s. 77,79; Radloff'da da bu Altunapa şeklinde geçmektedir. Radloff, *Versuch eines...*, I, s. 406.

²¹ Baskakov bu ismin Yıllıklarda 1132 yılında geçtiğini söylemektedir ancak biz bu ismi tespit edemedik. Bk. *İmena Polovtsev...*, s. 60.

²² Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 60.

²³ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 60-61.

²⁴ Yıllıklarda bu isim 1103 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 185; *Ipatyev*, s. 184; *Lavrentev*, s. 268; *Vaskresen*, s. 20; *Nikonov*, s. 139.

²⁵ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 61.

²⁶ Yıllıklarda bu isim 1078,1096 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 160; *Lavrentev*, s. 239.

²⁷ Räsönyi bu ismi **Satuk** şeklinde vererek, anlamını "satuk ~ satık "kolayca satılan" olarak vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 124.

²⁸ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 61.

²⁹ Yıllıklarda bu isim 1182,1096,1107 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Ipatyev*, s.143; *Nikonov*, s. 110.

³⁰ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 61 ; Räsönyi bu ismin "sağlam barış, sağ, salim" anlamlarına geldiğini söylemektedir. *Kuman Özel...*, s. 83. Moravcsik'de de bu ismi görüyoruz. Bk. *Byzantinoturcica*, II, s. 75.

³¹ Yıllıklarda bu isim 1103 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Ipatyev*, s. 184 , *Lavrentev*, s. 269.

³² *Kuman Özel...*, s. 82.

³³ Yıllıklarda bu isim 1168 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Nikonov*, s. 239.

³⁴ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 59.

18) **Azguluy**³⁵ : Kuman başbuğunun isimidir, < az ~ az + guluy (külük) "kahraman, yiğit"³⁶.

-B-

19) **Bagubars ~ Begovars ~ Bagbars ~ Begbars Akoçayeviç**³⁷ : Dnyeper Kumanlarına âit bir isimdir. Akum'un oğlu ve Asin'in kardeşidir.

< buq ~ buğ "gövde, endam, vücut" + pars "kaplan", buğu-u + bars "kaplan gövdeli"³⁸.

20) **Barak**³⁹ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

< baraq "uzun tüylü köpek"⁴⁰.

21) **Bastiy ~ Bastiy**⁴¹ : Yıllıklarda Berendeliler'e ve Kumanlar'a âit bir isim olarak geçmektedir.

< bas - yenmek, galip-üstün gelmek + geçmiş zaman eki dı/tı > basti "yendi, fethetti"⁴².

22) **Bastev**⁴³ : Berendeliler'e âit bir isimdir. Bastiy'in oğludur. Basteyeva Çad şeklinde de Kumanlar'a âit bir isim olarak geçmektedir.

23) **Başkırt ~ Başkord ~ Başkurd**⁴⁴ : Kuman başbuğunun isimidir. Ayrıca Başkırt kabilesinin ismi.

< baş qurt - kurt, şef, önder;

³⁵ Yıllıklarda bu isim 1096 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s.116; *Lavrentev*, s. 241-242.

³⁶ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 59 ; Räsönyi bu ismi < azuğ + luğ ? bk. M.Kaşgarlı'da "azı dişi" ~ Kıpçakca olduğunu belirterek "y"nin de Rusça küçültme eki olabileceğini belirtmektedir. Bk. *Kuman Özel...*, s. 84 ; Nemeth ise Macar kroniklerinde (1260) sıralarında bir Kuman kadınının adı olan "Ayduz" yı aslen "Ay-dova" "Ay-doğar" şeklinde vermektedir. Yine o Macar kralı IV. László'nun Kuman katillerinden birinin isminin "Arbusz" Türk. *Arvuz* olduğunu söylemektedir. Bk. *Peçenek ve...*, s.103; Ayrıca Rus Yıllıklarında tespit edemediğimiz ancak Moravcsik'de karşılaştığımız ve Kumanlara ait olarak verdiği "Al-toydf, Alpanüs, Altimür" isimlerini de burada zikretmek gerekir. Bk. *Byzantinoturcica*, II, s. 58, 1224, 126.

³⁷ Yıllıklarda bu isim 1190 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 451; *Lavrentev*, s. 240-242.

³⁸ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 61; Ayrıntılı bilgi için bk. Räsönyi, *Kuman Özel...*, s. 89-90.

³⁹ Yıllıklarda bu isim 1183 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 427; *Lavrentev*, s. 375-376; *Voskresen*, s. 98; *Nikonov*, s. 12.

⁴⁰ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 61; Räsönyi, *Kuman Özel...*, s. 87.

⁴¹ Yıllıklarda bu isim 1170 yılı hadiselerinde Berendeliler'e bk. *İpatyev*, s. 369, 372; 1224 yılı hadiselerinde de Kumanlara ait bir isim olarak geçmektedir. *İpatyev*, s. 495 ; *Lavrentev*, s. 479.

⁴² Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 61; Räsönyi < Türkçe'de bas - "baskısı altında tutmak, kendine uyruk ey-tmek, eğemenliği altına almak" tır < Basti, -y ise Rusça'da küçültme ekidir şeklinde açıklamaktadır. *Kuman Özel...*, s. 88

⁴³ Yıllıklarda bu isim 1172 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 375.

⁴⁴ Yıllıklarda bu isim 1159, 1183 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Nikonov*, s. 213.

< badja "bacanak" + oğur "Ogur" Bulgar kabilelerinden birinin adı > badj (a) (o)ğur > başkir⁴⁵.

24) **Beglük ~ Bilük ~ Beluk ~ Belük Bilyükoviç**⁴⁶ : Kuman başbuğunun isimidir. Beglük Gzak'ın babasıdır. Ayrıca Yıllıklarda Belukovna : Belük'ün kızı şeklinde de geçmektedir⁴⁷.

< bek < berk "sağlam" + ek lug /lik > beklik "sağlamlık, berklik"⁴⁸.

25) **Beldüz ~ Veldüz ~ Aveldüz ~ Veledüz**⁴⁹ : Kuman başbuğunun ismidir.

1) < bel -bel, boy + III. Şahıs âitlik eki u /i > bel-i +düz "düz" > bel-i düz "ince bele sahip olan;

2) < balduz "bacanak, kayın"⁵⁰.

26) **Belkatgin ~ Balkatgin**⁵¹ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

< bel "bel, arka, sırt" + gat "katılaşmak, setleşmek" + fiilden sıfat yapma eki -gun /gin > qat- qun "sağlam, dayanıklı, sert, katı > bel-i qat-gun "sağlam belli"⁵².

27) **Berdaşa**⁵³ : Oğuzlar (Uz)'a âit bir isimdir.

< ber "ver" + geçmiş zaman eki di > ber-di "o verdi" + sevgi ifade eden edat şa > Berdi-şa. Rusça karşılığı Berdeşa⁵⁴.

28) **Berdebek**⁵⁵ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

< berdi (Tengri) berdi "Allah verdi" + bek "bey" > Berdibek > Rusça karşılığı Berdebek⁵⁶.

⁴⁵ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 62 ; Ayrıntılı bilgi için bk. Räsönyi, *Kuman Özel...*, s. 88-89.

⁴⁶ Yıllıklarda bu isim 1163, 1168 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 359; *Voskresen*, s. 77.

⁴⁷ Räsönyi bu ismin "baluk" den geldiğini belirterek, bu kelimenin İtil nehrinin çevresindeki Bulgar ve Tatar mezar kitabelerinde de geçtiğini söylemektedir. *Kuman Özel...*, s. 91.

⁴⁸ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 62 ; Räsönyi, *Kuman Özel...*, s. 90.

⁴⁹ Yıllıklarda bu isim 1103 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 185 ; *İpatyev*, s. 184 ; *Lavrentev*, s. 269 ; *Nikonov*, s. 29.

⁵⁰ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 62 ; Räsönyi, *Kuman Özel...*, s. 91.

⁵¹ Yıllıklarda bu isim 1186 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Lavrentev*, s. 239.

⁵² Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 62 ; Räsönyi, *Kuman Özel...*, s. 91.

⁵³ Yıllıklarda bu isim 1152 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Nikonov*, s. 193.

⁵⁴ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 62.

⁵⁵ Yıllıklarda bu isim 1155 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Nikonov*, s. 201.

⁵⁶ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 62.

29) **Berende**⁵⁷: Oğuzlar'a âit bir isimdir⁵⁸.

30) **Bokmiş**⁵⁹: Kuman başbuğunun ismidir. Toglî'nın kardeşidir.

< bag "bak, hayvan otlatmak" + geçmiş zaman fiil sıfat eki müş > bag-muş "hayvan otlatmış"⁶⁰.

31) **Boluş ~ Bluş**⁶¹: Kumanlar'a âit bir isimdir.

< boluş "yardım"⁶².

32) **Bonyak, Bonyakoviç**⁶³: Dnyeper Kumanlarının başbuğudur ve ayrıca da başbuğ Sevença'nın babasıdır. < bänäk "ben".

1) < boyun~ moyun "boyun" + III. Şahıs âitlik eki u > boy(u)n-u ~ moy (u)n-u "onun boynu" +ag "beyaz" > boynu ~ moynu ag "boynu beyaz" Rusça karşılığı Bonyak

2) < boynag "kertenkele"⁶⁴.

33) **Brodhiç**⁶⁵: Kumanlar'a âit bir isimdir.

34) **Burdjoglı ~ Burlı ~ Burçeviç ~ Burnoviç**⁶⁶: Aklan, Beglük, Gzak, Osoluk'un âit oldukları Don Kumanlarına âit akrabalığı gösteren birleştirici bir isim ve kabile adıdır.

1) < bura "burada, bura, bu tarafta" + djaq "taraf, yan" > bur (a) djaq "bu tarafta, bu yanda" + âitlik eki -li > bur (a) djaqlı "bu tarafta olan bulunan".

2) < burdjaq "dolmuş, mercimek, bakla, tespih" + âitlik eki -li > bur-djaqlı ~ burjaqlı "tespihi olan".

3) **Bürçek** "bürçük, kıvırcık" + âitlik eki -lu/ li > bürcek-li "bürçüğü olan, kıvırcık olan".

4) < bardjaq "zincir, köstek, + sahiplik eki" > bardjaqlı "zinciri olan"⁶⁷.

35) **Byakoba ~ Byakob**⁶⁸: Kumanlar'a âit bir isimdir.

< bek < berk "sağlam, berk" + apa "amca" bek oba > bekoba-byakoba⁶⁹.

s

36) **Byandük**: Kumanlar'a âit bir isimdir.

< bäng "ben" + ek dük > ben-dük "ben'i olan"⁷⁰.

-Ç-

37) **Çekman**⁷¹: Kuman başbuğunun ismidir⁷².

38) **Çemgura**⁷³: Kumanlar'a âit bir isimdir.

< çamğur "şalgam"⁷⁴.

⁵⁷ Yıllıklarda bu isim 1097 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 173; *İpatyev*, s. 170; *Lavrentev*, s. 269; *Nikonov*, s. 131.

⁵⁸ Ayrıntı için bk. Räsöni, *Kuman Özel*..., s. 92.

⁵⁹ Yıllıklarda bu isim 1183 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 427.

⁶⁰ Baskakov, *İmena Polovtsev*..., s. 62-63; Räsöni bu kelimeyi < bok ? > şeklinde açıklamaktadır. *Kuman Özel*..., s. 93.

⁶¹ Yıllıklarda bu isim 1054 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 109; *İpatyev*, s. 114; *Lavrentev*, s. 141; *Nikonov*, s. 91.

⁶² Baskakov, *İmena Polovtsev*..., s. 63; Räsöni, *Kuman Özel*..., s. 94.

⁶³ Yıllıklarda bu isim 1096, 1105, 1107, 1140, 1167 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 150; *İpatyev*, s. 161; *Lavrentev*, s. 223; *Nikonov*, s. 125.

⁶⁴ Baskakov, *İmena Polovtsev*..., s. 63; Räsöni bu ismi **Bänäk** şeklinde vererek, Eski Osmanlıca'da "bän" ün "ahmak, saf" anlamına geldiğini ve bu kelimenin anlamının 1) yaştan zayıf (?); 2) ahmakçık (?) olabileceğini belirterek, "bu adın koruyucu adlar grubuna ait olması gerçeğe uygundur" demektedir. *Kuman Özel*..., s. 95; Bu isim Anna Comnena'nın eseri *Alexiad*'da "Moniak" şeklinde geçmektedir. Bk. Anna Comnena, *Alexiad* Türk. Terc. Bilge Umar, İstanbul 1996, s. 250; Kurat'ta ise "Monyak, Moniak, Bonyak" şekillerinde geçmektedir. Bk. *Peçenek Tarihi*, İstanbul 1937, s. 188, 217, 225.

⁶⁵ Yıllıklarda bu isim 1147 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 242; *Voskresen* s. 39.

⁶⁶ Yıllıklarda bu isim 1096, 1127, 1169, 1185, 1193 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Lavrentev*, s. 242.

⁶⁷ Baskakov, *İmena Polovtsev*..., s. 63-64; Räsöni bu ismi **Burdjoqlı** şeklinde vererek etimolojisini Burç "karabiber" + oğul olarak açıklamaktadır. *Kuman Özel*..., s. 96.

⁶⁸ Yıllıklarda bu isim 1180 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 421.

⁶⁹ Baskakov, *İmena Polovtsev*..., s. 64.

⁷⁰ Baskakov bu ismin Yıllıklarda 1102 yılı hadiselerinde geçtiğini belirtmektedir, ancak biz kullandığımız yıllıklarda bu ismi tespit edemedik. Bk. *İmena Polovtsev*..., s. 64. İlk Rus Yıllıklarında tespit edemediğimiz ancak diğer kaynaklarımızda gördüğümüz isimleri de şöyle sıralayabiliriz: **Bila (e)**: Peçenek başbuğunun ismidir. Bk. Kurat, *Peçenek*, s. 243; **Balçar**: Peçenek başbuğu Kegen'in babasının ismidir. Bk. Kurat, *Peçenek*, s. 131; Kafesoğlu, *Türk Milli Kültürü*, İstanbul 1997, s. 181; Bu ismi Moravcsik **Belcer** şeklinde vermektedir. Bk. *Byzantinoturkica*, II, s. 86; **Baksu**: Peçenek başbuğunun ismidir. Kurat, *Peçenek*, s. 243; **Bator**: Peçenekler'e ait bir isimdir. Kafesoğlu, *Milli Kültür*, s. 181; **Belqici**: Peçenekler'e ait bir isimdir. Latince *Balgitzin*, *Byzantin*..., II, s. 86; **Biçkali**: Peçenekler'e ait bir isimdir. Kafesoğlu, *Milli Kültür*, s. 181; **Bitik ~ Biçy**: Peçenekler'e ait bir isimdir. Moravcsik, *Byzantin*..., II, s. 256; **Botan (Pota ?)**: Peçenek kabilerinden Yazı ve Çoban boylarının başbuğunun ismidir. Kurat, *Peçenek*, s. 44; Moravcsik bu ismi Bota şeklinde vermektedir. *Byzantin*..., II, s. 87; **Bogan**: Peçenekler'e ait bir isimdir. Moravcsik, *Byzantin*..., II, s. 239; **Boya**: Peçenek başbuğlarına ait bir isimdir. *Byzantin*, II, s. 92; **Buşlık-Bukuk (?)**: Bir Peçenek kavminin ismidir. Kurat, *Peçenek*, s. 31.

⁷¹ Yıllıklarda bu isim 1169 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 367; *Voskresen*, s. 81.

⁷² Bu ismi Räsöni **Çakroğulları** şeklinde açıklamaktadır. *Kuman Özel*..., s. 99.

⁷³ Yıllıklarda bu isim 1155 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Nikonov*, s. 203.

⁷⁴ Baskakov, *İmena Polovtsev*..., s. 76.

39) **Çenegrepa ~ Çenegrepu ~ Çengerapa**⁷⁵ : Kuman başbuğunun ismidir.

< çenger < çingir, özel erkek ismi + apa > çingerapa ;

< çanğır "ses" + aba < çanğıraba⁷⁶.

40) **Çilbuk ~ Çıbuk**⁷⁷ : Yıllıklarda Çilbuk Targolov şeklinde geçmektedir. Kuman başbuğunun ismidir.

< Çıbuk "çubuk"⁷⁸.

41) **Çitey (< Çiteyeviçi)**⁷⁹ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

< djeti ~ çeti "yedi" + oba "boy, kabile" > djeti oba "yedi boy"⁸⁰.

42) **Çugay ~ Çügay**⁸¹ : Kumanlar'a âit bir isimdir. Konçak'ın oğlu olduğu sanılmaktadır.

1) < çuğay "mutsuz, fakir, yoksul" ;

2) < çuğa "ince, zayıf" ;

3) < çuğay Hangay Dağı'nın adı (?)⁸².

4) < çugday "cesur"⁸³.

-D-

43) **Devgeniç**⁸⁴ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

44) **Djuzan** : Kumanların akraba kabilelerinden birinin ismidir.

⁷⁵ Yıllıklarda bu isim 1103 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 185 ; *İpatyev*, s. 183 ; *Lavrentev*, s. 268.

⁷⁶ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s.76 ; Râsonyi bu ismi Çengerapa şeklinde vererek ayrıntılı bir şekilde açıklamaktadır. *Kuman Özel...*, s. 99.

⁷⁷ Yıllıklarda bu isim 1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 434.

⁷⁸ Râsonyi, *Kuman Özel...*, s. 100.

⁷⁹ Yıllıklarda bu isim 1095,1096 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 160-161 ; *Lavrentev*, s. 239.

⁸⁰ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s.76 ; Râsonyi bu ismin "Çit" kelimesiyle ilgili olduğunu söylemektedir. *Kuman Özel...*, s. 100.

⁸¹ Yıllıklarda bu isim 1180 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 421.

⁸² Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 77.

⁸³ Râsonyi, *Kuman Özel...*, s. 101 ; Rus Yıllıklarında bulunmayan ancak diğer kaynaklardan tespit edebildiğimiz ç harfine ait isimlerde şunlardır : Çelgü : Peçenek başbuğunun ismidir. Bu isim Anna Comnena'da Tzelqou şeklinde geçmektedir. Komnena, *Alexiad*, s. 213 ; Kurat, *Peçenek*, s. 169, 170 ; Çoban : Peçenek başbuğunun ismidir. Kurat, *Peçenek*, s. 23 ; Peçenek ismi olan Chenkeu ile Chutur - Chotur, Györffy, *Monuments...*, s. 78.

⁸⁴ Yıllıklarda bu isim 1095 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 149 ; *İpatyev*, s. 158 ; *Lavrentev*, s. 220.

< djüz "yüz" + Rusça eki -an ve çoğulu -ane > Rusçası djuzan⁸⁵.

45) **Dulep** : Kumanlar'a âit bir isimdir.

1) < düleb "a) tekerlek, çark, b) entrika, düzen, c) kurnazlık" ;

2) < tilbe ~ dilbe "ahmak, akılsız, sersem, budala, aptal" ;

3) < tüleh "iyi bir av köpeği cinsi"⁸⁶.

46) **Durut** : Kumanların akraba kabilelerinden birinin ismidir.

< dürt "dört"⁸⁷.

-E-

47) **Eksn (Yeksn) ~ Yksna ~ Eksiya**⁸⁸ : Kuman başbuğunun ismidir. Râsonyi bu ismi Eken şeklinde vererek, anlamının < ek "ilave, ek" olabileceğini söylemektedir⁸⁹.

1) jag "hatasını düzeltmek, iyileşmek" + III. Tekil şahıs istek eki -sun > jag-sın "iyi olsun" ;

2) < jug "yıkamak, tahrip etmek" + -sun eki > jag - sun "yıkılsın"⁹⁰.

48) **Elbeg (Yelbeg) ~ Elbeh ~ Olbek Ratiboriç** : Rus boyarının oğludur. Bu isim bize Rusların da Kuman şahıs isimlerini çocuklarına verdiklerini göstermektedir.

1) < jelpek ~ jelpik "kötü ruh" ;

2) < el ~ il "yabancı, el, başkası" + bek "bey, adam" > elbek "yabancı adam"⁹¹.

49) **Eldeçyuk**⁹² : Kumanlar'a âit bir isimdir.

1) < Kazakça "eldi : kudretli, kuvvetli"

⁸⁵ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 65.

⁸⁶ Baskakov bu ismin 1152 yılı hadiselerinde geçtiğini belirtmektedir, ancak biz kullandığımız yıllıklarda tespit edemedik. *İmena Polovtsev...*, s. 65.

⁸⁷ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 65.

⁸⁸ Yıllıklarda bu isim 1183 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Lavrentev*, s. 375.

⁸⁹ *Kuman Özel...*, s. 104.

⁹⁰ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 65.

⁹¹ Yıllıklarda bu isim 1095 yılı hadiselerinde ve Ruslar'a ait bir isim olarak geçmektedir. Ancak Baskakov bu ismin Türkçe olduğunu belirtmektedir. Bk. *İmena Polovtsev...*, s. 65. Moravcsik'de bu ismi "El-begü" şeklinde vermektedir. Bk. *Byzantinoturcica*, II, s. 123.

⁹² Yıllıklarda bu isim 1184 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 434.

2) < elli "elli" sayı adı + küçültme eki "çük"⁹³.

50) **Eltut (Yeltut) ~ Yeltuk (Yeltukoviç) Atrakoviç⁹⁴** : Konçak'ın kardeşi ve Atrak'ın oğlu ve Kuman başbuğudur.

< el "halk, el" + tut "tutmak" > el tutu "halkı yönetmek ~ el yardımı"⁹⁵.

51) **Emgazya (Yemgazya) ~ Emgaze (Yemgaze)⁹⁶** : < jem "yemek, yiyecek" + godja "sahip, iye, patron"⁹⁷.

52) **Emyak ~ Yemyak⁹⁸** : Kuman başbuğunun ismidir. Kıpçak kabilesi Ayrıca Kimek'in ismidir⁹⁹ ;

1) < ymag "şefkatli, sevecen, müşfik";

2) < emek "a) tasa, kaygı; b) özen, ihtimam"¹⁰⁰.

-G-

53) **Gzak ~ Kza ~ Hoz ~ Gza ~ İzay Bilükoviç (Bilyukoviç)¹⁰¹** : Kumanlar'a âit bir isimdir. Roman Kziça'nın babasıdır.

1) < guzu "kuzu".

2) < göz -i ag (tüş-ken) "göz bebeği üzerinde beyaz lekeli olan, göz lekeli olan"¹⁰².

54) **Girgen¹⁰³** : Kumanlar'a âit bir isimdir. Kuman başbuğu Aepa'nın babasıdır.

1) < kirğün "hedefe varmak";

2) < kürgen "damat"¹⁰⁴.

⁹³ Kuman Özel., s. 104.

⁹⁴ Yıllıklarda bu isim 1146,1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 240.

⁹⁵ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 65 Râsonyi, *Kuman Özel.*, s. 104.

⁹⁶ Yıllıklarda bu isim 1107 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Nikonov*, s. 170.

⁹⁷ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 65.

⁹⁸ Yıllıklarda bu isim 1184,1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Lavrentev*, s. 369.

⁹⁹ Râsonyi bu ismi < İmek şeklinde vererek < İmek'in Türk Kavim adı olan Kimek'ten teşekkül ettiğini söylemektedir. *Kuman Özel.*, s. 106.

¹⁰⁰ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 65.

¹⁰¹ Yıllıklarda bu isim 1183,1193 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 455.

¹⁰² Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 64.

¹⁰³ Yıllıklarda bu isim 1107 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Lavrentev*, s. 272.

¹⁰⁴ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 64 ; Râsonyi bu ismi > Osmanlıca'daki "girgin" kelimesiyle açıklamaktadır. *Kuman Özel.*, s. 105.

55) **Goryaser** : Rus kilisesinin Azizleri arasında yer alan Gleb'i öldüren kişidir.

< kör "görmek" + edat eki, gelecek zaman kipi -ser > kör - i - ser "görür"¹⁰⁵.

-İ-

56) **İeta** : Akraba Kuman kabilelerinin ortak ismi.

< jeti ~ jetti "yedi" rusçası İeta kabilesi 7 değişik boydan oluşmuştur. Karş. Çitey, İtily, İtlar, Yetebiçi¹⁰⁶.

57) **İldaya¹⁰⁷** : Peçenek başbuğunun ismidir¹⁰⁸.

58) **İtlar ~ İtlareva Çad¹⁰⁹** : Kuman başbuğunun ismidir.

1) < İtil er < itil (Volga) nehri + er "erkek, er" < İtil er "İtil'li";

< jeti ~ jiti ~ jetti "yedi" + çoğal ek -ler > jiti-ler "kabilesi olan, yedi boydan oluşan" krş. Yetebiçi, İeta, İtily, Çitey¹¹⁰.

59) **İtuly** : Azak Denizi Kumanlarına âit bir isimdir.

1) < jeti ~ jetti "yedi" + âitlik eki -li > jiti-li "yedi boyu olan kabile";

2) < jeti ~ jetti "yedi" + -lik eki < jeti - lik "yedilik"¹¹¹.

60) **İtogly ~ İtoglı¹¹²** : Azak Deniz'i Kumanlarının başbuğunun ismidir.

< it -oğlı (oğlu)¹¹³.

¹⁰⁵ Yıllıklarda bu isim 1015 yılı hadiselerinde geçmektedir. Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 64. Györffy Peçenekler'e ait iki isim vermektedir : *Guepse* ve *Gyula*, *Monuments...*, s. 78 ; Ayrıca Nemeth, Macaristan'daki Kuman Türklerine ait şahıs adlarından birini *Gyilan* < Türk. Yılan ve diğerini de *Gyolma* (Codex Cumanicus'da geçen) < yul "yolmak, kurtarmak" fiilinden türeterek anlamını "kurtarılmış" olarak vermektedir. *Peçenek ve...*, s. 101; Yine Moravcsik *Qabugsinyula* - krş. Yula (Peçenek boyunun ismi) ile *Qara-bal* isimlerini Peçenekler'e ait isimler olarak vermektedir. *Byzantino...*, II, s. 340.

¹⁰⁶ Yıllıklarda bu isim 1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 66.

¹⁰⁷ Yıllıklarda bu isim 979 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Nikonov*, s. 39.

¹⁰⁸ Bu isim Györffy'de *İldeya* şeklinde geçmektedir, *Monuments...*, s. 78.

¹⁰⁹ Yıllıklarda bu isim 1095 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 149 ; *İpatyev*, s.158 ; *Lavrentev*, s. 219-220.

¹¹⁰ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 66.

¹¹¹ Yıllıklarda bu isim 1193 yılı hadiselerinde geçmektedir. Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 66.

¹¹² Yıllıklarda bu isim 1190, 1193 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 452.

¹¹³ Râsonyi., *Kuman Özel.*, s. 106.

61) **İzay ~ İza ~ İzu (Bilukoviç, Burçeviç)¹¹⁴** : Kumanlar'a âit bir isimdir¹¹⁵.

-K-

62) **Kamos¹¹⁶** : Kuman başbuğunun ismidir¹¹⁷.

63) **Kanuoglu ~ Kangaroglu** : Akraba Kuman kabilelerinin ortak ismi.

< Kanglı "kabile ismi", krş. erkek ismi Kanglı¹¹⁸.

64) **Kaptı ~ Koptı¹¹⁹** : Kumanlar'a âit bir isimdir.

65) **Karabaroglu** : Akraba Kuman kabilelerinin ortak ismi.

< gara börkli "siyah şapkalı" – Kıpçaklarda ve Oğuzlarda bir boy adıdır¹²⁰.

66) **Karagöz Mnüzoviç¹²¹** : Berendeliler'e âit bir isimdir.

67) **Karas Kokey¹²²** : Berendeliler'e âit bir isimdir.

68) **Karlıy ~ Karlıyeviç¹²³** : Dnyeper Kumanlarının başbuğu Kobyak Karlıyeviç.

1) < gar "kar" + sahiplik eki -lı < gar - ılı "karlı".

2) Karluk boyunun adı¹²⁴.

69) **Kçiy ~ Koçiy~ Koç ~ Kçiya ~ Koçayeviç¹²⁵** : Kuman başbuğunun ismidir.

1) < kiçi "küçük, ufak" ;

¹¹⁴ Yıllıklarda bu isim 1183, 1193 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 427 ; *Lavrentev*, s. 375-376.

¹¹⁵ Kurat, *İpaon*'un Peçenek başbuğunun ismi olduğunu belirtirken, Peçenek, s. 259; Nemeth ve Kafesoğlu *İlbeğ*'in bir Peçenek ismi olduğunu söylemektedirler. Nemeth, *Peçenek ve...*, s.181; Kafesoğlu, *Millî Kültür*, s.1 81. Ayrıca Györffy, Peçenekler'e ait şu isimleri vermektedir : *İlbeğ* ~ *İlbeğ* < il- bæg ; *İpoch* < Peç. İpa ismi + suffiks "cs" ; *İtemer* ~ *İtemir*, *Monuments...*, s. 78.

¹¹⁶ Yıllıklarda bu isim 1146 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 237 ; *Voskresen*, s. 37.

¹¹⁷ Râsonyi bu ismi *Komus* şeklinde vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 115.

¹¹⁸ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 66.

¹¹⁹ Yıllıklarda bu isim 1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 434.

¹²⁰ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 66.

¹²¹ Yıllıklarda bu isim 1159 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 343 ; *Voskresen*, s. 70.

¹²² Yıllıklarda bu isim 1159 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 343 ; *Voskresen*, s. 70.

¹²³ Yıllıklarda bu isim 1183, 1186 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 427.

¹²⁴ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 66-67; Râsonyi Karlıyeviç ismini *Karlı* şeklinde ayrı vererek, anlamını "karlı" olarak açıklamaktadır. *Kuman Özel...*, s. 110.

¹²⁵ Yıllıklarda bu isim 1190 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 451; ayrıca Yıllıklarda bu isim 1103 yılı hadiselerinde de geçmektedir. *Povest*, s. 185 ; *İpatyev*, s. 184 ; *Lavrentev*, s. 269.

2) < küçük "enik, encik, köpek yavrusu"¹²⁶.

70) **Kitanopa ~ Kitanopa ~ Kityan ~ Kitan ~ Kotyan¹²⁷** : Kuman başbuğunun ismidir.

1) < köten "a) büyük ; b) kalın bağırsak, göden" + apa "büyüklere saygı ifadesi";

2) < qutang "hayır, dua"¹²⁸.

71) **Koban¹²⁹** : Kumanlar'a âit bir isimdir. Kuman başbuğu Urusob'un oğlu ve Koldeçiler'in kardeşidir.

1) < qopan "büyük, yüksek, yüce, iyi, sağlıklı" ;

2) < qaban – kaban "a) domuz ; b) kahraman, yiğit". Krş. erkek ismi *Kaban*¹³⁰.

72) **Kobek¹³¹** : Kumanlar'a âit bir isimdir.

73) **Kobyak Karlıyeviç¹³²** : Dnyeper Kumanlarından Daniil'in babasıdır.

< köpek – köbek "büyük köpek"¹³³.

74) **Koçkar¹³⁴** : Bir Çernigov boyarının ismidir. Kumanlar'a âit bir isimdir¹³⁵.

75) **Koksus ~ Kokus¹³⁶** : Kumanlar'a âit bir isimdir.

< kök "kök, temel, esas" + olumsuzluk eki -süz > kök-süz "kökü olmayan";

1) < köküs ~ köqüs "göğüs, kalp" + sahiplik eki - lu -su > köküs -si "cesaretli, cesur" ;

2) < köksük "mavili"¹³⁷.

¹²⁶ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s.70; Râsonyi bu ismi *Koç* olarak vererek < koç "koç" + -y Rusça köçültme eki şeklinde açıklamaktadır. *Kuman Özel...*, s. 113.

¹²⁷ Yıllıklarda bu isim 1095, 1103 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 157 ; *İpatyev*, s. 158-159 ; *Lavrentev*, s. 219.

¹²⁸ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 67; Râsonyi < kitan "kavim adı" ve < Kitan + apa şeklinde vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 113.

¹²⁹ Yıllıklarda bu isim 1190 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 451.

¹³⁰ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 67; Râsonyi, *Kuman Özel...*, s. 107.

¹³¹ Yıllıklarda bu isim 1183 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Nikonov*, s. 12.

¹³² Yıllıklarda bu isim 1174, 1183, 1186 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 387.

¹³³ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 67; Râsonyi, *Kuman Özel...*, s. 113.

¹³⁴ Yıllıklarda bu isim 1180 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 419.

¹³⁵ Râsonyi, *Kuman Özel...*, s. 113.

¹³⁶ Yıllıklarda bu isim 1096 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 161 ; *Lavrentev*, s. 242.

76) **Kolça - Kolç - Kolçko**¹³⁸ : Kuman Başbuğunun müfrezesindeki askerlerden birinin adıdır.

< Külce, Doğu Türkistan'daki Kuldja yer isminin karşılığıdır.

1) < qoloçka "Türkmence : kuluçka";

2) < qoldja - qolça "güzel";

3) < qolçak "Türkmence : kelepçe";

4) < quluç "kılıç". Ayrıca Orta Asya halkları arasında özel erkek ismidir¹³⁹.

77) **Koldeçi**¹⁴⁰ : Kuman başbuğunun ismidir. Bu başbuğ Urusob'un oğludur.

1) < qolda "savunmak, korumak, yardım etmek, ellerine almak";

2) < qoldaşu "dilenci"¹⁴¹.

78) **Kolobiç**¹⁴² : Kumanlar'a âit bir isimdir.

79) **Kolotan** (< **Kolotanoviç**)¹⁴³ : Koryaz Kolotanoviç, Kuman başbuğunun ismidir.

1) < qul ata = qul aba < qul "kul, köle" + ata - aba "baba, büyüklere saygı ifadesi" > qul ata > Rusçası Kolotan;

2) < qul "kul, köle" + atang "gücün, kuvvetin sembolü olan deve gibi" > Rusçası Kolotan¹⁴⁴.

80) **Konçak Otrakoviç**¹⁴⁵ : Don kumanlarının başbuğu, Rus knyazı Vladimir İgoreviç'in kayınpederi ve Başbuğ Şarukan'ın torunudur¹⁴⁶.

< qonçaq "dizlik"¹⁴⁷.

¹³⁷ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 67; Râsonyi'de bu ismi **Kökstüz** şeklinde vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 114.

¹³⁸ Yıllıklarda bu isim 1196 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Lavrentev*, s. 231.

¹³⁹ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 68; Râsonyi bu ismi **Kofagşa** şeklinde vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 114.

¹⁴⁰ Yıllıklarda bu isim 1190 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 451.

¹⁴¹ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 67-68; Râsonyi, *Kuman Özel...*, s. 114.

¹⁴² Yıllıklarda bu isim 1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 431-434.

¹⁴³ Yıllıklarda bu isim 1183 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 427.

¹⁴⁴ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 68; Râsonyi bu ismi < ? kol + atan ? şeklinde açıklamaktadır. *Kuman Özel...*, s. 114.

¹⁴⁵ Yıllıklarda bu isim 1172, 1178, 1180, 1185, 1203 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 375.

¹⁴⁶ Râsonyi bu ismi **Könçek** şeklinde vererek, ayrıntılı bir şekilde açıklamaktadır. *Kuman Özel...*, s. 117-118.

¹⁴⁷ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 68.

81) **Kopti**¹⁴⁸ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

82) **Koryaz Kolotanoviç**¹⁴⁹ : Kumanlara âit bir isimdir.

1) < köreş ~ köres "ünlü, meşhur, dost"

2) < qoroz "horoz"¹⁵⁰.

83) **Kostuk** (< **Kostukoviç**), **Obovl Kostukoviç**¹⁵¹ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

1) < köstek ~ köstök "atlar için yapılan yol";

2) < küstah "Farsça : küstah, kaba"¹⁵².

84) **Kotyak ~ Kotyan (Köten) Sutoyeviç**¹⁵³ : Kuman başbuğunun ismidir.

1) < küteh ~ kütek "Fars. Kısa boylu, boysuz";

2) < kötek ~ kötäk "ağaç kökü, kütük";

3) < kötän ~ köten "a) büyük, iri ; b) göden"¹⁵⁴.

85) **Koz Burnoviç**¹⁵⁵ : Kumanlar'a âit bir isimdir. Râsonyi bu ismi iki ayrı isim altında ayrı ayrı vermektedir.

1) koz "ceviz";

2) < koz "göz"¹⁵⁶;

Burnoviç kelimesini ise "burun" şeklinde açıklamaktadır¹⁵⁷.

86) **Koza**¹⁵⁸ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

¹⁴⁸ Yıllıklarda bu isim 1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 434.

¹⁴⁹ Yıllıklarda bu isim 1183 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 427.

¹⁵⁰ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 68-69; Râsonyi, *Kuman Özel...*, s. 116.

¹⁵¹ Yıllıklarda bu isim 1183 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 427.

¹⁵² Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 69; Râsonyi bu ismi **Aba-oğlı** şeklinde vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 78.

¹⁵³ Yıllıklarda bu isim 1201, 1223 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 481.

¹⁵⁴ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 69; Râsonyi bu ismi **Köten** şeklinde vererek, anlamını "göt, yüreklilik" şeklinde açıklamaktadır. *Kuman Özel...*, s. 118.

¹⁵⁵ Yıllıklarda bu isim 1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 432.

¹⁵⁶ Râsonyi, *Kuman Özel...*, s. 116.

¹⁵⁷ Râsonyi, *Kuman Özel...*, s. 96.

¹⁵⁸ Yıllıklarda bu isim 1163 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 364; *Voskresen*, s. 80.

< koza "kuzu"¹⁵⁹.

87) **Kozl Sotanoviç ~ Kozel Satanoviç**¹⁶⁰ : Kuman başbuğunun ismidir.

1) < qozu -quzu "kuzu" + sahiplik eki lu-li > gozu-lu "kuzulu, kuzusu olan",

2) < qozul "eklenmiş" ;

3) < quzul "güzel, altın" ;

4) < qazal "tokmak"¹⁶¹.

88) **Kučük ~ Küçük**¹⁶²: Peçenek başbuğunun ismidir.

89) **Kuldür**¹⁶³: Kara-Kalpıklar'a âit bir isimdir.

< Kuldur "güldür"¹⁶⁴.

90) **Kuloba** (< **Kulobiçi** (~ **Koloba**) < **Kolobiçi**)¹⁶⁵: Bu isim Don Kumanlarından Sadvak Kulobiç'in isminden gelmektedir.

1) < qul "kul, köle" + aba "büyüklere hitap şekli < qul oba > Rusçası Kuloba

2) < qula "bütün, tam, hepsi" + aba¹⁶⁶.

91) **Kuman ~ Kunam**¹⁶⁷: Kumanlar'a âit bir isimdir.

< quman "Kuman kabilesinin ismi" < sarı, solgun, benzi solmuş ;

< quman "kuman" < quw "kuğu" + man¹⁶⁸.

92) **Kunop** : 1071 ; Kumanlar'a âit bir isimdir. Râsonyi bu ismin 1071 yılı hadiselerinde geçtiğini belirtmektedir. Ancak biz elimizdeki mevcut yıllıklarda bu isme rastlayamadık.

¹⁵⁹ Râsonyi, *Kuman Özel...*, s. 117.

¹⁶⁰ Yıllıklarda bu isim 1180 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 421.

¹⁶¹ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 67; Râsonyi < kozel, közel "güzel" şeklinde açıklamaktadır. *Kuman Özel...*, s.118.

¹⁶² Yıllıklarda bu isim 991 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Nikonov*, s. 64.

¹⁶³ Yıllıklarda bu isim 1183 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 424-425.

¹⁶⁴ Râsonyi, *Kuman Özel...*, s. 120.

¹⁶⁵ Yıllıklarda bu isim 1183 ve 1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 432.

¹⁶⁶ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 69; Râsonyi bu ismi **Kolobiç** < **Kuloba** şeklinde vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 119.

¹⁶⁷ Yıllıklarda bu isim 1096 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 166 ; *Lavrentev*, s. 269.

¹⁶⁸ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 69; Râsonyi, *Kuman Özel...*, s. 119.

< Kun + aba¹⁶⁹

93) **Kuntevdey ~ Kuntuvdi**¹⁷⁰: Uz başbuğunun adıdır.

< küntogdı + -y küçültme eki¹⁷¹.

94) **Kunuy**¹⁷²: Kumanlar'a âit bir isimdir.

1) < qonuş "konuk";

2) < künü "dost, arkadaş"¹⁷³.

95) **Kurtk ~ Kurtık~ Kurrtık~ Kurtok~ Kurtkaça**¹⁷⁴: Kuman başbuğunun simidir.

1) < qurtqa "yaşlı kadın" ;

2) < qurqka "kırk" ;

3) < qorqut "Peçenek kabilelerinden birinin ismi" ;

4) < qurt "kurt" + küçültme eki -ug > qurtuq "kurtçuk";

5) < qurtiq "koyunun damarı"¹⁷⁵.

96) **Kurya**¹⁷⁶ : Peçenek ve Kuman başbuğlarının ismi olarak geçmektedir.

1) < kürek~ körek "güzellik, güzel figür";

2) < körek - köruk "kürek"¹⁷⁷.

97) **Kuzma Snodiçiç**¹⁷⁸: Berendeliler'e âit bir isimdir.

98) **Künyaçük ~ Kunyaçük Bogatıy**¹⁷⁹ : Kuman başbuğu Konçak'ın oğlu olduğu sanılmaktadır.

¹⁶⁹ Râsonyi, *Kuman Özel...*, s. 119.

¹⁷⁰ Yıllıklarda bu isim 1183 ve 1197 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 425.

¹⁷¹ Râsonyi, *Kuman Özel...*, s. 121.

¹⁷² Yıllıklarda bu isim 1096 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Lavrentev*, s. 231.

¹⁷³ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 69; Râsonyi bu ismin < Kun "Kuman" + -y küçültme eki veya "kün" kelimesinden gelebileceğini söylemektedir. *Kuman Özel...*, s. 119.

¹⁷⁴ Yıllıklarda bu isim 1103 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 185 ; *İpatyev*, s. 184 ; *Lavrentev*, s. 269.

¹⁷⁵ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 69; Râsonyi bu ismi **Kurtka** şeklinde vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 120.

¹⁷⁶ Yıllıklarda bu isim 968'de Peçenek, *Lavrentev*, s. 65; 1096'da Kuman başbuğunun ismi olarak geçmektedir. *Povest*, s. 150 , *İpatyev*, s. 161; *Lavrentev*, s. 223.

¹⁷⁷ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s.70; Râsonyi ve Kurat bu ismi **Küre** şeklinde vermektedirler. *Kuman Özel...*, s. 121; *Peçenek*, s. 95.

¹⁷⁸ Yıllıklarda bu isim 1159 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 343 ; *Voskresen*, s. 70.

¹⁷⁹ Yıllıklarda bu isim 1180 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 421.

1) < küni "dost, arkadaş" + sevgi ifade eden küçültme eki -çük > küniçük "dostçuk, arkadaşçık";

2) < küniçü (k) "kıskanç, imrenen, gıpta eden",

3) < küneç -Ü küneş "güneş + çük eki > küneç-çük "güneşçik"¹⁸⁰.

99) **Kziç**¹⁸¹ : Roman Kziç şeklinde geçmektedir. Kumanlar'a âit bir isimdir¹⁸².

-L-

100) **Lavor**¹⁸³ : Novgorod-Seversk Knyazı İgor Svyatoslaviç'e Kumanlar'a esir düştüğünde hizmet eden kişidir¹⁸⁴.

-M-

101) **Megitay**¹⁸⁵ : Peçenek başbuğunun ismidir¹⁸⁶.

102) **Monaçük**¹⁸⁷ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

< Monçuk "boncuk"¹⁸⁸.

¹⁸⁰ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 70.

¹⁸¹ Yıllıklarda bu isim 1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 434.

¹⁸² Rus Yıllıklarında tespit edemediğimiz ancak diğer kaynaklarda gördüğümüz K harfine ait diğer şahıs isimlerini alfabetik olarak şu şekilde verebiliriz : **Karabay** : Peçenek başbuğunun ismidir. Kurat, *Peçenek*, s. 23; **Kanyrès** : Kumanlar'a âit bir isimdir. Anna Comnena, *Alexiad.*, s. 298; **Kançu** ve **Karaman** : Peçenek başbuğlarının ismi. Kurat, *Peçenek*, s. 136, 201, 259; Györfy, *Monuments...*, s. 79; **Kra + ça** : Peçenekler'e ait bir isimdir. Bk. Györfy, *Monuments...*, s. 79; **Kataleyim** : Peçenek başbuğunun ismidir. Kurat, *Peçenek*, s. 136, 259; **Kaydan** : Peçenekler'e ait bir isimdir. Györfy, *Monuments...*, s. 78; **Kaydu (m)** : Peçeneklerin Karabaylı boyunun başbuğunun ismidir. Kurat, *Peçenek*, s. 44; **Katran** : Peçenek başbuğunun ismi. Kurat, *Peçenek*, s. 201; **Kazar** : Peçenekler'e ait bir isimdir. Bk. Györfy, *Monuments...*, s. 79; **Kegen** : Peçenek başbuğunun ismidir. Bk. Kurat, *Peçenek*, s. 131; Györfy, *Monuments...*, s. 79; **Khalès** : Peçenek başbuğunun ismidir. Kommena, *Alexiad.*, s. 210; **Kitzès** : Kuman başbuğunun ismidir. Kommena, *Alexiad.*, s. 298; Moravesik, *Byzantinoturcica*, II, s. 160; **Kilter** : Peçenek başbuğu Turak'ın babası, Kurat, *Peçenek*, s. 259; **Konchobur** < Türk. Koçu : Peçenek başbuğunun ismidir. Györfy, *Monuments...*, s. 79; **Korkut (Qorqut)** : Peçenek başbuğunun ismi, Kurat, *Peçenek*, s. 23; Györfy, *Monuments...*, s. 79; **Kostan (Kuş ?)** : Peçenek boyu Talmatların başbuğunun ismi. Kurat, *Peçenek*, s. 44, 259; **Kuel** : Peçeneklerin Çur boyunun başbuğunun ismi, Kurat, *Peçenek*, s. 44, 259; **Kunch - Kanch** : Peçenekler'e ait bir isimdir. Györfy, *Monuments...*, s. 79; **Kurkut (an)** : Peçeneklerin Yula boyunun başbuğunun ismi, Kurat, *Peçenek*, s. 44; **Kül + ini - Küllini** : Peçenekler'e ait bir isimdir. Györfy, *Monuments...*, s. 79; < **Küqäl - küäl** : Peçenekler'e ait bir isimdir. Györfy, *Monuments...*, s. 79; Moravesik, *Byzantin...*, II, s. 166

¹⁸³ Yıllıklarda bu isim 1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 437.

¹⁸⁴ Rasyonu bu ismi **Albura - Alora** şeklinde vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 79.

¹⁸⁵ Yıllıklarda bu isim 988 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Nikonov*, s. 57.

¹⁸⁶ Györfy'de de bu şekilde geçmektedir. *Monuments...*, s. 79.

¹⁸⁷ Yıllıklarda bu isim 1169 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 367; *Nikonov*, s. 81.

¹⁸⁸ Rasyonu bu ismi **Monaçük** şeklinde vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 122; Györfy'de bu ismi **Mouka - Monka** şeklinde vermektedir. *Monuments...*, s. 79.

-N-

103) **Negeçeviç**¹⁸⁹ : Voibor Negeçeviç şeklinde geçmektedir. Kara-Kalpıklar'a âit bir isimdir.

104) **Negrepu**¹⁹⁰ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

105) **Nezdiloviç**¹⁹¹ : Kumanlar'a âit bir isimdir¹⁹².

-O-

106) **Obovl Kostukoviç**¹⁹³ : Kumanlara'a âit bir isimdir. Rasyonu bu ismi Aba-oğlu şeklinde açıklamaktadır¹⁹⁴.

1) < abajlı "dikkatli, tedbirli" ;

2) < oba "keçe çadır" + sahiplik eki -lu > oba - lı "göçebe çadırı olan";

3) < abaw "haykırış" + sahiplik eki - lı > abaw- lı "haykırın"

4) < obal "a) burun ; b) büyük aile" + sahiplik eki - lı > obal - lı "büyük ailesi olan"¹⁹⁵.

107) **Olstin**¹⁹⁶ : Türk kabilelerinden Kovuyar'a âit bir isimdir.

108) **Oskold**¹⁹⁷ : Bulgarlar'a âit bir isimdir.

109) **Osoluk - Oseluk - Asuluk - Seluk - Selekuk - Solak**¹⁹⁸ : Kuman başbuğunun ismidir.

1) < osoluq "sağduyulu, makul, alçak göntüllü , sade" ;

2) < osal ~ usal "tembel, üşengeç, uyuşuk" + -lık eki > osa-lıq "tembellik" ;

¹⁸⁹ Yıllıklarda bu isim 1159 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Nikonov*, s. 220.

¹⁹⁰ Yıllıklarda bu isim 1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Nikonov*, s. 220.

¹⁹¹ Yıllıklarda bu isim 1187 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 444.

¹⁹² Ayrıca diğer kaynaklarda Neançes veya Neantéz ismi bir Peçenek başbuğunun adı olarak geçmektedir. Kommena, *Alexiad.*, s. 227, 234-236, 252; Kurat, *Peçenek*, s. 201-202; Yine Györfy Peçenekler'e ait **Noçer - Nothyr - Nacheur** ismini vermektedir. *Monuments...*, s. 79.

¹⁹³ Yıllıklarda bu isim 1183 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 427.

¹⁹⁴ < Abaoğlı ? -ğ > -v- ses değişimi. *Kuman Özel...*, s. 78.

¹⁹⁵ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 70.

¹⁹⁶ Yıllıklarda bu isim 1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 431.

¹⁹⁷ Yıllıklarda bu isim 865 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Nikonov*, s. 9.

¹⁹⁸ Yıllıklarda bu isim 1127, 1183, 1185, 1193 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Lavrentev*, s. 281.

- 3) < sijli ~ sijliq "şerefli, namuslu" ;
 4) < suuluq "gem" ;
 5) < sağliq ~ sawliq "koyun"¹⁹⁹.

110) Otrak - Otrok - Atrak (< Otrakoviç) ²⁰⁰ : Şarukan'ın oğludur.

- 1) < ortaq "ortak, dost, arkadaş" ;
 2) < otraq "kamp, durak"²⁰¹.

111) Ovçin - Ovçina ²⁰² :

< aw "av" meslek gösteren ek -çı > aw-çıt "avcı" Rusça in ~ ina eklerini alıyor²⁰³.

-P-

112) Pukitana - Pukimana ²⁰⁴ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

-R-

113) Rodman ²⁰⁵ : Peçenek başbuğunun ismidir²⁰⁶.

-S-

114) Saimçüga - Samiçüga ²⁰⁷ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

< saj "saygı, hürmet göstermek, değer vermek" + fiilden isim yapma eki -ma > saj-ma "hürmet, saygı, değer" > özel isim + küçültme forması çuq > saj-ma-çug Rusçası Saimçüga²⁰⁸.

¹⁹⁹ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s.71; Györffy, *Monuments...*, s. 79'da bu ismi **Osul** şeklinde; Räsönyi ise bu ismi **Soluk** şeklinde vererek, anlamını < soluk "nefes" olarak açıklamaktadır. *Kuman Özel...*, s. 125.

²⁰⁰ Yıllıklarda bu isim 1068, 1107, 1201 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 480.

²⁰¹ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 71.

²⁰² Yıllıklarda bu isim 1096 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Lavrentev*, s. 242.

²⁰³ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 70; Ayrıca Anna Komnena **Ouzas : Oğuz** ismini vermektedir. Bu kişi Bizans İmparatoru Aleksı Komnenos'un Türk asıllı bir subayıdır. *Alexiad*, s. 169, 220, 237.

²⁰⁴ Yıllıklarda bu isim 1103 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Nikonov*, s. 139.

²⁰⁵ Yıllıklarda bu isim 1001 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Nikonov*, s. 68.

²⁰⁶ Györffy, *Monuments...*, s. 79.

²⁰⁷ Yıllıklarda bu isim 1147 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Nikonov*, s. 173.

²⁰⁸ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 71.

115) Saksin : Kumanlar'a âit akrabalığı gösteren birleştirici bir isimdir.

- 1) < sekiz "sekiz" + Rusça -in eki > Saksin
 2) < seksen "seksen"²⁰⁹.

116) Sakz ²¹⁰ : Kuman başbuğunun ismidir. Ayrıca Bagubars'ın kardeşidir.

< sekiz "sekiz"²¹¹.

117) Samogur ²¹² : Kumanlar'a âit bir isimdir.

< samğur ~ samur "samur"²¹³.

118) Santuz ²¹⁴ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

1) < san "haysiyet, şeref, ün, şöhret, şan" + tüz "haklı çıkarma" > san tüz "şöhretini hakı çıkarma ;

2) < sın "endam, büyüme" + tüz "düz, doğru" > sın (i) tüz "endamlı"²¹⁵.

119) Satmaz (Satzmaziç) ²¹⁶ : Kuman başbuğunun ismidir.

< satmaz²¹⁷.

120) Sauk ²¹⁸ : Kuman başbuğunun ismidir.

1) < sawuq "sağlıklı, sıhhatli ol" ;

2) < sawuq ~ suwuq ~ savuh "soğuk" < say- uq "akıl, bilinç, şuur"²¹⁹.

121) Sdvak Kulobiç ²²⁰ : Don Kumanlarına âit bir isimdir.

²⁰⁹ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s.71.

²¹⁰ Yıllıklarda bu isim 1096 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 160 ; *Lavrentev*, s. 240.

²¹¹ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s.71 ; Räsönyi bu ismi **Sekiz** şeklinde vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 124.

²¹² Yıllıklarda bu isim 1201 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 481.

²¹³ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 71; Räsönyi bu ismi **Sonkur** şeklinde vererek, anlamını "sungur kuşu" olarak açıklamaktadır. *Kuman Özel...*, s. 125.

²¹⁴ Yıllıklarda bu isim 1160, 1180 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 346.

²¹⁵ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 72.

²¹⁶ Yıllıklarda bu isim 1162 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 356.

²¹⁷ Räsönyi, *Kuman Özel...*, s. 124.

²¹⁸ Yıllıklarda bu isim 1096 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Lavrentev*, s. 239.

²¹⁹ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 72.

²²⁰ Yıllıklarda bu isim 1183 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 427.

< Fars. sadä ~ sade “sade, yalın” + bäk > säd (ä) vak²²¹.

122) **Sevinç**²²² : Kuman başbuğu Bonyak’ın oğludur.

< sevinç ; siviñ “sevinç”²²³.

123) **Seluk**²²⁴ : Kumanlar’a âit bir isimdir.

124) **Sokal ~ İskal ~ Sakal ~ Sokol**²²⁵ : Kumanlar’a âit bir isimdir.

<saqal “sakal” ,

<juksal “yüksele, yükselen”²²⁶.

125) **Sotan** (< **Sotanoviç**)²²⁷ : Kozl Sotanoviç şeklinde geçmektedir. Kuman başbuğunun ismidir.

1) < sotan (aq) “yerinde durmaz, yaramaz, afacan, yumurcak” ;

2) < sūdön “kılık, görünüş, güzel görünüşü olan” ;

3) < satun “sadık, candan, bağlı”²²⁸.

126) **Sten**²²⁹ : Kuman başbuğunun ismidir.

127) **Srçan ~ Sırçan ~ Sarçan**²³⁰ : Kuman başbuğu Şarukan’ın oğlu, Atrak’ın kardeşi ve Konçak’ın amcasıdır.

1) < sarıçan “sarışın, akşın” ;

2) < surçang ?

128) **Sugr ~ Sugra**²³¹ : Kuman başbuğu Şarukan’ın kardeşidir.

²²¹ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s.73 : Râsonyi bu ismin < ? -baht anlamına gelebileceğini söylemektedir. *Kuman Özel...*, s. 125.

²²² Yıllıklarda bu isim 1151 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 299 ; *Nikonov*, s. 53.

²²³ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s.72 ; Râsonyi bu ismi **Sevinç** şeklinde vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 125.

²²⁴ Yıllıklarda bu isim 1128 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 209.

²²⁵ Yıllıklarda bu isim 1061 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s.109 ; *İpatyev*, s. 115 ; *Lavrentev*, s. 159.

²²⁶ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s.72 : Râsonyi bu ismi **Sakal** şeklinde vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 123.

²²⁷ Yıllıklarda bu isim 1180 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 421.

²²⁸ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s.72 : Râsonyi bu ismin “sat” fiilinden meydana geldiğini söyleyerek, ismi Satanoğlu Közel şeklinde vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 124.

²²⁹ Yıllıklarda bu isim 1125 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 421.

²³⁰ Yıllıklarda bu isim 1068, 1107, 1201 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 479.

²³¹ Yıllıklarda bu isim 1107 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 187 ; *İpatyev*, s. 187 ; *Lavrentev*, s. 271.

< suğ -“kılıçla vurmak” + -ur eki > suğ-ur “kılıçla vuran”²³².

129) **Surbar ~ Subarya**²³³ : Kumanlar’a âit bir isimdir.

1) < sür “bağırarak -mer eki > sür-mer “bağırarak” ;

2) < sür “kıyafet, dış görünüş” + III. Tekil şahıs âitlik eki -i + bar “var” > sür i bar “dış görünüşü güzel olan” ;

3) < sür “kovmak” + istek eki - ber < sür -e ber “defol, takip et, kov gitsin!”²³⁴.

130) **Sutoy** (< **Sutoyeviç**)²³⁵ : Yıllıklarda Kotyan ~ Kotyak Sutoyeviç şekillerinde görülmektedir.

< süt + benzetme eki -tej > süt - tøj “süt gibi”²³⁶.

-.Ş-

131) **Şarukan ~ Saruhan**²³⁷ : Kuman başbuğunun ismidir. Şarukan, Atrak ve Sırçan’ın babası, Konçak ve Eltut’un dedesidir.

Saruğan ~ sarqanı Macarca’da Drakon< Bulgarca sarağan; Türk dillerindeki karşılığı sazağan; krş. sarağan bir balık ismidir.

< Şorahan ise Kıpçak dilinde ve Kıpçak masallarında özel bir erkek ismidir²³⁸.

²³² Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 72.

²³³ Yıllıklarda bu isim 1103 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 185 ; *İpatyev*, s. 184 ; *Lavrentev*, s. 269.

²³⁴ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 72.

²³⁵ Yıllıklarda bu isim 1202, 1223 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 481.

²³⁶ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 73 ; Diğer kaynaklarda geçen S harfine ait şahıs isimleri şunlardır :

Satzas : Peçenek başbuğunun ismidir. *Alexiad*, s. 210. Bu ismi Kurat Saça (Seçe) şeklinde vermektedir..

Peçenek, s. 166; **Selte (Selcä)** : Peçenek başbuğunun ismidir. Moravcsik, *Byzantion...*, II, s. 272; Kurat,

Peçenek, s. 136 ; **Sestlabos (Seslav)** : Peçenek başbuğunun ismidir. *Alexiad*, s. 210. Ancak Kurat bu

ismin bir Slav hakiminin ismi olduğunu belirtmektedir. **Peçenek**, s. 166; **Sol** : Peçenekler’e ait bir

isimdir. Kafesoğlu, *Millî Kültür*, s. 181; **Sulça - Sulçe - Sülçe - Sulçu** : Peçenek başbuğunun ismidir.

Moravcsik, *Byzantion...*, II, s. 2889; Kurat, **Peçenek**, s.144; **Suru - kül - bül - krş. Kül-bal** :

Peçenekler’e ait bir isimdir. Moravcsik, *Byzantion...*, II, s. 294; **Senk ve Schul** : Peçenekler’e ait

isimlerdir. Györfy, *Monuments...*, s. 79.

²³⁷ Yıllıklarda bu isim 1159 ve 1107 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 186-87 ; *İpatyev*, s. 187, 341 ;

Lavrentev, s. 272; *Voskresen*, s. 20, 68.

²³⁸ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 76.

-T-

132) **Taz ~ Taaz**²³⁹ : Yıllıklarda bu isim bazen Bonyak'ın kardeşi bazen de Bonyak'ın takma adı olarak "uyuz Bonyak" şeklinde geçmektedir.

< taz "kel, dazlak"²⁴⁰.

133) **Talets** : Kumanlar'a âit bir isimdir. 1015'de Rus kilisesinin azizleri arasında yer alan knyaz Boris'i öldüren kişidir.

1) < tel "rehine, tutsak" + Rusça bitim eki -ets > Talets ;

2) < teli "deli" + Rusça ek -ts > Talits ;

3) < tal "söğüt" + Rusça ek -ets > Talets²⁴¹.

134) **Targolove**²⁴² : Trah ~ Targ < tariq-ı ~ tariğ -lı boyunun adı²⁴³.

135) **Tarh ~ Targ ~ Targa**²⁴⁴ : Kuman başbuğunun ismidir.

1) < tariğ "en yakın arkadaş, akraba" ;

2) < taruğ "tane, tohum"²⁴⁵.

136) **Tarsuk**²⁴⁶ : Kuman başbuğunun ismidir.

< torsuq "tulum, kırmızı kabı"²⁴⁷.

137) **Taş**²⁴⁸ : Kuman başbuğunun ismidir.

< taş²⁴⁹.

138) **Tatur ~ Totur** : Kuman başbuğu Konçak'ın oğludur.

1) < tatar

2) < tatu "birlik, düzen, barış, sevgi" + er "adam" > tatu (e) > Tatur

3) < tat "tutmak, tadına bakmak" + emir eki -ur- > tat-ur "tattır"²⁵⁰.

139) **Tegak**²⁵¹ : Kuman başbuğunun ismidir.

< Osmanlıca tekek "üzüm"²⁵².

140) **Temir ~ Temirhoze**²⁵³ : Peçenek ve Kumanlar'a âit bir isimdir. < temir "demir"²⁵⁴.

141) **Temtuzi ~ Timtuzi**²⁵⁵ : Bulgarlar'a âit bit isimdir.

142) **Terttroba ~ Tortroba** (< **Tertrobiç, Tortrobiç**)²⁵⁶ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

< tört "dört" + uruğ "boy" > tört uruğ "dört boy + oba "kabile" > tört uruğ oba "dört boydan oluşan kabile"²⁵⁷.

143) **Tetnya ~ Tetiy ~ Tetiya**²⁵⁸ : Kumanlar'a ait bir isimdir.

1) < tetig < tetij "akıllı, zeki" ;

2) tete ~ tetā "sonraki, müreakip" ; teti in "küçük kardeştan sonra doğan" > tetnya²⁵⁹.

Rasonyi ise bu ismin < tetik anlamında olduğunu söylemektedir²⁶⁰.

144) **Tiriy (Tiryeviç)**²⁶¹ : Kumanlar'a âit bir isimdir. Yıllıklarda Gleb Tiryeviç şeklinde geçmektedir.

²³⁸ Yıllıklarda bu isim 1107 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 187 ; *İpatyev*, s. 187 ; *Lavrentev*, s. 271.

²⁴⁰ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 73 ; Rasonyi bu ismin anlamının "daz" veya "beyaz üzerine koyu benekli at" olarak açıklamaktadır. *Kuman Özel...*, s. 128.

²⁴¹ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 73.

²⁴² Yıllıklarda bu isim 1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 431.

²⁴³ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 73.

²⁴⁴ Yıllıklarda bu isim 1183 ve 1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 427 ; *Lavrentev*, s. 375 ; *Nikonov*, s. 12.

²⁴⁵ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 73.

²⁴⁶ Yıllıklarda bu isim 1183 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 427 ; *Lavrentev*, s. 375 ; *Nikonov*, s. 12.

²⁴⁷ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 73 ; Rasonyi bu ismi **Torsuk** şeklinde vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 133.

²⁴⁸ Yıllıklarda bu isim 1127 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Lavrentev*, s. 285.

²⁴⁹ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 74 ; Rasonyi, *Kuman Özel...*, s. 127.

²⁵⁰ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 73 ; Baskakov, bu ismin 1180 yılı hadiselerinde geçtiğini belirtmektedir ancak biz bu ismi tespit edemedik. Bu ismi Moravcsik'de **Tatu** şeklinde vermektedir. *Byzantino...*, s. 302.

²⁵¹ Yıllıklarda bu isim 1253 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 503.

²⁵² Rasonyi, *Kuman Özel...*, s. 129.

²⁵³ Yıllıklarda bu isim 1149, 1152, 1155 hadiselerinde geçmektedir. *Nikonov*, s. 182.

²⁵⁴ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 74 ; Györfly, *Monuments...*, s. 80 ; Kafesoğlu, *Millî Kültür*, s. 181.

²⁵⁵ Yıllıklarda bu isim 1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *I. Novgorod Yılığın Sinodal Nüshası*, s. 37.

²⁵⁶ Yıllıklarda bu isim 1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 432.

²⁵⁷ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 74 ; Rasonyi bu ismi **Tertter** şeklinde vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 130.

²⁵⁸ Yıllıklarda bu isim 1183 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Lavrentev*, s. 375 ; *Nikonov*, s. 12 ; *Voskresen*, s. 98.

²⁵⁹ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 74.

²⁶⁰ Rasonyi, *Kuman Özel...*, s. 130.

²⁶¹ Yıllıklarda bu isim 1183 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 424 ; *Lavrentev*, s. 375.

< tiri "diri, canlı, sağlam"²⁶².

145) **Togly ~ Tovly ~ Tolgy ~ Tolgya ~ Tugly Davidoviç**²⁶³: Kumanlar'a âit bir isimdir. Kuman başbuğu Bokmiş'in kardeşidir.

1) < tuğlı "üç aylık kuzu" ,

2) < tuğ "tuğ, bayrak, sancak" + sahiplik eki -lı > tuğ-lı " tuğu olan" Bu hürriyetin bir sembolüdür²⁶⁴.

146) **Toksoba ~ Toksobiç**²⁶⁵ : Kumanlarda akrabalık ifade eden birleştirici bir şahıs ve kabile adıdır.

< toqus ~ toguz "dokuz" + oba "kabile, boy" > toqus oba "dokuz boy"²⁶⁶.

147) **Tolbek ~ Tolbok** (< **Tolbekoviç**)²⁶⁷ : 1074 ;Yıllıklarda Mihail Tolbekoviç şeklinde geçmektedir.

1) < töl "döl, yeni doğmuş bebek + bek "bey, erkek, adam" > töl bek > Rus. Tolbek ;

2) < tolı "dolu, tam" + bek "bey, erkek, adam" > tolı bek > Tolıbe ;

3) < telbek "şapka" ;

4) < tilew "dilek + bek "bey, arkek, adam" > tilew bek : Tileubek ;

5) <töle "dana, öküz buzağı"²⁶⁸.

148) **Tomzak** (< **Tomzakoviç**) : 1190 ; Yıllıklarda Yaropolk Tomzakoviç şeklinde geçmektedir.

< tımsaq "dinç, çevik, sağlam"²⁶⁹.

149) **Toşman**²⁷⁰ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

²⁶² Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 74 ; Râsonyi bu ismi **Tiri** şeklinde vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 131.

²⁶³ Yıllıklarda bu isim 1182,1190 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 427 ; *Lavrentev*, s. 735.

²⁶⁴ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 74 ; Râsonyi bu ismi **Toklı** şeklinde vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 132.

²⁶⁵ Yıllıklarda bu isim 1147, 1162 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 242 ; *Voksresen*, s. 39.

²⁶⁶ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 74 ; Râsonyi bu ismi < tok + saba "tulum, kırba" şeklinde açıklamaktadır. *Kuman Özel...*, s. 132.

²⁶⁷ Yıllıklarda 1074 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 134.

²⁶⁸ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 74-75.

²⁶⁹ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 75.

²⁷⁰ Yıllıklarda bu isim 1169 yılı hadiselerinde geçmektedir. *İpatyev*, s. 367 ; *Voksresen*, s. 81.

< toş- ? "doldur"²⁷¹.

150) **Totur** : 1180 Kuman başbuğunun ismidir.

< Toltur "doldur"²⁷².

151) **Tugortak ~ Tugorkan ~ Tugortkan ~ Tugrtkan**²⁷³ :

1) < tuü "doğmak" + -ar" eki > tuğ -ar "doğar" + tegin "prens" > tuğar tegin "doğmuş prens"

2) < tuğurtaq ~ tuğurtqu "ağaçkakan";

3) < tuğrut "tamir etmek, onarmak" + aq veya -qan eki > tuğrutaq ~ qan "tamir eden onaran"²⁷⁴.

152) **Turbey**²⁷⁵ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

1) törpi ~ dörbi "testere, törpü";

2) < tör "çadır"ın bir köşesindeki saygı yeri, şeref kürsüsü" + bij "bey" ;

3) turpey : kabile adı²⁷⁶.

153) **Turkan ~Turgan**²⁷⁷ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

154) **Turunday~ Turudnaya ~ Turoda**²⁷⁸ : Kuman başbuğu ve Kobyak'ın kayınpederidir.

1) < turumday ~ turumtay "kuşların ismi" ;

2) < torun ~ turun ~ torum "genç taylak" + benzelik eki -day > torun-day "talak gibi" ;

3) < turna "turna" -day > turna - day "turna gibi"²⁷⁹.

²⁷¹ Râsonyi, *Kuman Özel...*, s. 133.

²⁷² Râsonyi, *Kuman Özel...*, s. 133.

²⁷³ Yıllıklarda bu isim 11094,1096 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 148, 150 ; *İpatyev*, s. 161; *Lavrentev*, s. 223.

²⁷⁴ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 75; Bu isim Alexiad'da **Togortak**, s. 250, 295; Kurat'ta ise **Togortak** ve **Tugor-Han**, *Peçenek*, s.188, 217 ; Moravcsik'de **Tuyorgan** (?) şekillerinde geçmektedir, *Byzantino...*, II, s. 316.

²⁷⁵ Yıllıklarda bu isim 1160 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Lavrentev*, s. 271.

²⁷⁶ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 75.

²⁷⁷ Yıllıklarda bu isim 1118 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Nikonov*, s. 150.

²⁷⁸ Yıllıklarda bu isim 1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Lavrentev*, s. 35 ; *Voksresen*, s. 97-98; *Nikonov*, s. 12.

²⁷⁹ Baskakov, *İmena Polovtsev...*, s. 75; Râsonyi bu ismi **Turuntay** şeklinde vererek "şahin cinsinden bir kuş" olduğunu söylemektedir. *Kuman Özel...*, s. 134.

155) **Tünrak ~ Tirnyakov ~ Tyrniyakov Osulokoviç**²⁸⁰ : Kuman başbuğunun ismidir²⁸¹.

-U-

156) **Ulan ~ Ulen ~ Vlan**²⁸² : Kumanlar'a âit bir isimdir. 1097 ; < oğlan "oğlan, prens, şehzade" ,

- 1) < ulan "kavuşma" ;
- 2) < öleğ "ot, yeşillik"²⁸³.

157) **Ulaş (< Ulaşeviçi)**²⁸⁴ : Kumanlar'a âit bir isimdir.

< ulaş ~ uleş "hisse, pay"²⁸⁵.

158) **Uluçi ~ Uliçi ~ Ulitsi ~ Ultsi ~ Ugliçi ~ Uluçiçi ~ Ulutuçi ~ Luttiçi** : Kumanlar'a âit bir isimdir.

- 1) < ulidje ~ uludje "aşlı kadın, ihtiyar" ;
- 2) < uğulça ~ uluç "oğlan, küçük erkek çocuk"²⁸⁶.

159) **Urusoba ~ Urub ~ Uruba ~ Rusoba**²⁸⁷ : Kuman başbuğunun ismidir. Koban ve Koldeçiler'in babasıdır.

< Uruba < uru "çukur" + apa > uru apa ; Urusoba < rus ~ urus + apa > urus apa ;

- 1) < urua "savaş" + aba ;

²⁸⁰ Yıllıklarda bu isim 1146 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Ipatyev*, s. 237 ; *Voskresen*, s. 37.

²⁸¹ Râsonyi bu ismi **Tyunrak** şeklinde vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 135. Diğer kaynaklarda geçen T harfine ait tespit edebildiğimiz isimlerde şöyledir : **Tamin** : 1071'de Selçuklu hükümdarı Alp Arslan'ın tarafına geçen Peçenek-Uz başbuğudur. *Kurat, Peçenek*, s. 154; **Tatiki** : Bizans İmparatoru Aleksî Komnenos'un Peçenek asıllı komutanının ismidir. *Kurat, Peçenek*, s. 166; **Tatuş** : Peçenek başbuğunun ismidir. *Kommena, Alexiad*, s. 210; *Kurat, Peçenek*, s. 166; **Tatau** : Peçenek başbuğunun ismidir. *Alexiad*, s. 210; **Tatranês, Tatran** : Peçenekler'e âit bir isimdir. *Alexiad*, s. 238; *Moravcsik, Byzantino...*, II, s. 302; **Tonuzob** : Peçenek başbuğunun ismidir. *Kurat, Peçenek*, s. 242; **Turak** : Peçenek başbuğunun ismidir. *Kurat, Peçenek*, s. 23, 72, 131; *Moravcsik, Byzantino...*, II, s. 330; Ayrıca Nemeth Peçenekler'e âit olan ve Macaristan'da 1211 yılından beri kullanılan Tivân şahıs ismini < Türk. "Tavan" < toğan "doğan (kuşu)" şeklinde açıklamaktadır. *Peçeneklerin ve...*, s. 102.

²⁸² Yıllıklarda 1097 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Ipatyev*, s. 171.

²⁸³ *Baskakov, İmena Polovtsev...*, s. 76.

²⁸⁴ Yıllıklarda bu isim 1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Ipatyev*, s. 431-434.

²⁸⁵ *Baskakov, İmena Polovtsev...*, s. 76 ; Râsonyi bu ismin -ula filinden geldiğini belirterek anlamının bağlamak" olduğunu detaylı bir şekilde açıklamaktadır. *Kuman Özel...*, s. 136.

²⁸⁶ *Baskakov, İmena Polovtsev...*, s. 76.

²⁸⁷ Yıllıklarda bu isim 1103 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Povest*, s. 185 ; *Ipatyev*, s. 183 ; *Lavrentev*, s. 268; *Voskresen*, s. 20 ; *Nikonov*, s. 139.

2) < ıgıs "mutluluk, hisse, pay" + aba ;

3) < urus ~ rus + aba²⁸⁸.

-Y-

160) **Yetebiçi**²⁸⁹ : Kuman kabilelerinden birinin ismidir.

- 1) < jeti "yedi" + oba "boy" < ieti oba "yedi boy" ;
- 2) < jeti "yedi" + apa "yaşlılara karşı saygı ifadesi" > yedi apa²⁹⁰.

²⁸⁸ *Baskakov, İmena Polovtsev...*, s. 76; Györfy'de **Urkun ~ Vrkun** şeklindeki ismi Peçenekler'e ait bir isim olarak vermektedir. *Monuments...*, s. 80.

²⁸⁹ Yıllıklarda bu isim 1185 yılı hadiselerinde geçmektedir. *Ipatyev*, s. 432.

²⁹⁰ *Baskakov, İmena Polovtsev...*, s. 66 ; Râsonyi bu ismi **Etebiç** şeklinde vermektedir. *Kuman Özel...*, s. 105; Ayrıca *Kurat* ve *Moravcsik, Yazı (Yazı)* ismini de Peçenek başbuğlarının isimleri arasında saymaktadırlar. *Peçenek*, s. 259; *Byzantino...*, s. 112; Yine *Moravcsik*'de Peçenekler'e ait **Yazıqapan** ismini görüyoruz. *Byzantino...*, s. 112. Bu çalışmamızda Karl H. Mengels'in "Same Pacánâg Names" adlı makalesini de inceledik. Ancak bu makalede Peçenekçe olan şehir ve toponomi isimleri üzerinde durulmakta ve bu isimlerin kökleri ile etimolojileri detaylı bir şekilde incelenmemiştir. Ancak şahıs isimlerine yer verilmemiştir. Bu yüzden bu makaleyi çalışmamızda kullanamadık. Peçenekçe toponomi isimleri hakkında geniş bilgi için bk. Karl H. Mengels, "Same Pacánâg Names", *Byzantion*, Vol XVII, 1944-1945, s. 256-280.

ABSTRACT

This article deals with the personal nouns (Aklan, Akuş, Bagubars, Barak, Kobyak, Konçak, Otrak, Şarukan, Temir, Tugortak e.t.) which are common among Turkish kavims such as Pechenegs, Turks (Oğuz-Uz), Berendis, Kara-Kalpaks and Kuman-Kıpçaks stressing their meanings and etymologicals.